

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**B. Haymonis, Episcopi Ante DCCC. Circiter Annos
Halberstadensis, Historiae Ecclesiasticae, Sive De Rerum
Christianarum Memoria, Libri X**

Haimo <Halberstadensis>

Helmetadi[i], 1671

Liber X.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10968

D. HAYMONIS
HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ

LIBER X.

CAPVT I.

*De Ioviniano Imperatore, & de persecutione
Valentis.*

Post Iulianum *Iovianus* ab exercitu trahitur ad Imperii insignia, qui excusat, se sacrilegis non posse imperare, quia Christianus esset; nec acquiescit, donec acclamat exercitus; *Et nos Christiani sumus.* Hic persequitur hæreticos, & honorat ecclesiam. *Athanasium* requirit, & ab ipso suscipit formam fidei, & ecclesiarum disponendarum modum. Sed hæc tam læta principia mors immatura mox corrumpit. Post hanc *Valentinianus* cum fratre *Valente* suscipit Imperium, expulsus quondam militia à *Iuliano* pro fide nostra. Et sibi quidem Occidentales delegit partes, fratri autem Orientales reliquit. *Valentinianus* ergo fide & religione Romanam Rempublicam administrat, sed *Valens* favendo hæreticis abiit in viam patrum suorum. Orthodoxos quosque persequitur, tormentis excruciat, damnat exilio, sed hoc post *Athanasii* obitum. Nam illo superstite, velut divina quadam virtute prohibetur. *Athanasius* Alexandrinus Episcopus, quadragesimo & sexto sacerdotii sui anno moritur.

CAP.

CAP. II.

Persecutio Christianorum ab Arrianis facta.

Igitur functo in pace *Athanasio*, post multos agones; & *Petro* in locum ejus substituto, (quem & ipse sciscitatus de successore elegerat) favore Principis concitati adversum nostros *Arriani*, insurgunt vehementius. Tunc *Lucius*, *Arrianæ* pestis Episcopus, fugato *Petro*, supra persecutiones gentilium, vastat & heremum, & bellum quiescentibus indicit. Itaque tria milia & eo amplius viros per totam heremum solitaria habitatione dispersos, armata manu oppugnare aggreditur; patresque Monachorum *Ægypti*, *Macarium*, *Isidorum*, aliumque *Macarium*, *Heraclidem*, & *Pambum*, discipulos *Antonii*, tradidit exilio: Qui vitæ merito insignes, & virtutibus admirabiles habebantur. Pro brevitate proposita, cætera omittens, unam *Macarii* insigne refero miraculum. Cæcus quidam ad cellam *Macarii*, cum non reperisset eum domi, moestus primo, sed mox fidei ardore calescens; *Applicate me*, inquit, *ad illam partem parietis, ubi cubare solet senior*. Et admotus, parumque luti aridi, quo paries oblitus erat, palmæ suæ superponens, & de aqua putei, ex quo ipse bibebat, resolvens oculos suos, perunxit, & mox visum recepit. Sed & idem *Macarius*, catulos *Leænæ* cæcos, à matre sibi objectos, cum pro eisdem bestia supplicare videretur, liberat à cæcitate, donaturque à bestia pluribus pellibus laniatis pro munere, ore suo

fuo advectis, & ante cellam ejus depositis. Sed his tantis virtutum mirabilibus non defert *Lucius* Arrianus, quin imo jubet ipsos prædictos patres, clam raptos, in ignotam Ægypti Insulam deportari, ubi & multa operantur miracula, & convertunt incredulos. Quod expavescens *Lucius*, veritus populum propter istos tumultuantem, revocat eos, & ad heremum remittit. Verum dum hoc *Lucius* agit in Ægypto, *Valens* Arrianorum Imperator per alia loca non minus adversus nostros insanivit, maxime apud *Edeffam* Mesopotamiæ urbem, *Thomæ* Apostoli reliquiis decoratam. Vbi de Ecclesia catholicis ejectis, nec in campo permittit habere conventum. Tunc, velut aurum in fornace probatum, in persecutione fulget Ecclesia; unde non in verbis tantum, sed in carceribus & exiliis vinculisque fides approbatur. Interea cum apud Alexandriam nebulosus quidem doctor *Lucius* obtenebraret populos, velut lampadem quandam divinæ lucis *Dydimum* Dominus accendit. Hic à pueritia luminibus orbatus, nec ideo minus litteris se applicans, mirum dictu, in tantam scripturarum eruditionem divino pervenit miraculo, ut scholæ Ecclesiasticæ illius temporis maximus doctor existeret. Hunc beatus *Antonius*, cum fidei Athanasii testimonium laturus, adversum Arrianos de *Thebaide* descendisset, magnificis consolatus est verbis: *Nihil te, inquit, offendet, Dydime, quod carnalibus oculis videris orbatus. Desunt tibi*

tibi oculi, quos mures, & muscæ, & lacertæ habent, sed latere, quia habes oculos, quos angeli habent, quibus Deus videtur, per quos tibi magnum scientiæ lumen accenditur.

C A P. III.

De Illustribus Basilio & Gregorio.

EA tempestate Basilius & Gregorius Cappadociæ, instar duorum coeli luminarium refulgent, ambo nobiles, ambo Athenis sufficientissime eruditi; qui, remotis denique secularium Græcorum libris, Monasterium expetunt, soli divinæ scripturæ attendentes. Basilius contemplationi monasticæ inhæret, contemptu sæculi humilior: Gregorius Ecclesiasticæ actioni, in prædicatione liberior. Basilius itaque Cæsareæ Cappadociæ fit Episcopus; qui cum à Valente in exilium cogeretur, & staret ad tribunal, præfecto minitanti, fertur eleganter respondisse. Utinam, inquit, dignum haberem aliquod munus, quod ei offerrem, qui Basilius maturius de nodo hujus follis absolveret. Cumque daretur ei spatium deliberandi; Ego, ait, in crastino tempore ero, qui hodie; tu te utinam nunc mutes! Et illa quidem nocte, cum uxor Imperatoris vehementer cruciaretur, & filius ejus unicus divina extingueretur ultione, rogatur Basilius; & detinetur ad intercessionem, qui paulo ante expetebatur ad poenam. Itaque omnibus Catholicis expulsis à Valente, solus usque ad vitæ exitum, intemerato communionis sacramento, in ecclesia perdurat.

CAP.

De Gregorio Nazianzeno & Ambrosio doctore.

Gregorius apud Nazianzon oppidum in locum patris Episcopi, subrogatur, famosissimus in doctrina & hæreticorum validissimus oppugnator. Vnde & Constantinopolin ad docendam ecclesiam transfertur. Per idem tempus functo *Liberio* Romano Pontifice, *Damasus* succedit in Apostolatam; contra quem *Vrsinus* schismaticus præsumit; Apostolicam sedem defendentibus alterutris, & bella moventibus, adeo ut humano sanguine implerentur orationum loca. Sed adest assertor innocentia Deus *Damaso*, prudenti & innocenti viro. Et apud *Mediolanum* defuncto *Auxentio*, Episcopo hæreticorum, *Ambrosius*, vir primo Consularis, subito populi clamore Episcopus eligitur, adhuc tamen catechumenus; sed mox ante ordinationem suam baptisatur. *Valentinianus* regnat x. annis.

C A P. V.

Mors Valentis.

Interea *Valentinianus* Imperator diem obiit, filiis suis *Gratiano* & *Valentiniano* relinquens imperium. Sed & *Valens* frater ejus, Gotthis insurgentibus, fugiens bello, flammis exustus est.

C A P. VI.

De Gratiano illustri Imperatore, & Iustina Imperatrice heretica Arriana.

Igitur *Gratianus* cum fratre admodum parvulo post *Valentem* quoque *Orientis* suscipit Imperium. Hic pius

pius fuit ac religiosus, armis strenuus, velox corpore, ingenio bonus, & plus verecundus, quam Reipublicæ intererat. Vnde & ad curam, & administrationem rerum *Theodosium* accivit, virum utilem, & armis maturum, Orientis ei procuratione permitta. Qui *Gratianus* postquam multa religiose & fortiter gessit, & à *Maximo* Britannorum tyranno peremptus est, post se in occiduis partibus relinquit *Valentinianum*. Cujus interim mater *Iustina* persequitur Ecclesiam, comminans sacerdotibus exilia, nisi *Ariminensia* suscipiant decreta. Sed & *Ambrosium*, turrim adversus hæreticos validissimam, multa oppugnatione fatigat; quem & persuaso filio parat exilio condemnare, sed à populis, incredibiliter amantibus *Ambrosium*, impeditur. Qui *Ambrosius* adversus Reginam, non se manu defendat ac telis, sed jejuniis & obsecrationibus indefinenter insistit; donec, vindice Deo, tyranno *Maximo* perurgente, versa in fugam, cum filio exilium fortitur.

C A P. VII.

De Theodosio pio Imperatore.

Interea *Theodosius* beneficiorum *Gratiāni* memor, ad vindictam ejus totis viribus Orientis insurgens, sanguinem justum ulciscitur, regnum recuperat, fidem Catholicam restituit, quam *Iustina* violaverat: &
 O inde

inde ad Orientem regressus, sicut ab exordio regni, præcipitatis penitus idolis, pulsus hæreticis, congregatis Catholicis, in fide & religione & munificentia perseverat. Hic piam constituit legem, ut sententiæ principum super animadversione prolata in diem tricesimum ab exutoribus differrentur, quo locus misericordiæ, vel, si res tulisset, poenitiæ non periret.

C A P. IIX.

Hæresis Apollinaris. De Martino, Hieronymo & extinctione hereticæ pravitatis.

Sub eodem tempore apud *Laodicæam Apollinaris* Episcopus, vir sane in cæteris instructus, hæresim generat ex contentione, asserens *solum corpus, non etiam animam, à Domino in dispensatione susceptum, & pro supplemento illius rationabilis partis ipsum Dei verbum fuisse, prohibebat.* Hinc descendunt *Apollinaristæ* hæretici proprias habentes ecclesias & dogmata. Tunc Concilium *Romæ* congregatur à *Damaso, & Petro Alexandrino, & damnantur Apollinaristæ, data hac Decretali sententiâ; ut, si quis filium Dei humanitatis vel deitatis diceret minus aliquid habuisse, ab Ecclesia fieret alienus.* Sed & *Constantinopoli, sub trecentis quinquaginta Patribus Synodus celebratur, in qua omnes hæretici condemnantur.* Tunc *Martinus, Turonicorum Galliæ civitatis Episcopus, multis miraculorum signis effulget.* Tunc *Hieronymus* pres-

presbyter in *Bethleem*, imo toto orbe, clarus habetur. De quo non sine magna admiratione suscipio, quare in hac Historica narratione à Rufino prætermisus est insigniri, maxime cum cæteros illustres viros & contemporaneos suos nobilitaverit eloquio, qui vel impares ei fuerunt scientia, vel, si pares aut superiores, certe omnimodo minus utiles Ecclesiis. Fortassis egit hoc *Rufinus* industria, ne videretur injuriam illi libello facere, quem idem beatus *Hieronymus* scribit de *Viris illustribus*, ubi & de se ipso facit in ultimis mentionem. Dicitur etiam, quod inimicitias inter se aliquando habuerunt, & si fas est dici de tam sanctis & prudentibus viris, obliquis se respexere vultibus, & sermonibus notavere. Vnde forsitan à beato Hieronymo nunc sermonem historicum obliquavit. Sive autem propter hoc, sive propter illud omiserit, nescio: Deus scit. Vnum scio, quia prætereundus non erat. Vnde nunc idoneum duxi, vicem supplere Rufini, tantumque virum inferere narrationi, ut quasi quodam cornu aureo mutilata Historia, hujus insertione reformetur. Itaque ea quæ sparsim de eo dictata repperi, suffragantibus ejus meritis, in unum colligere breviter dispono. Sed jam ad Historiam revertamur. Interea *Theodosius* pius Imperator communem se præbens sacerdotibus Dei, extinctis jam hæreticis, in pace & quiete magna regit ecclesias. Tunc idola penitus destruuntur, templa gentilium subvertuntur,

Tunc apud Alexandriam ingens templum Serapis de-
 jecitur, in quo tam vastum erat ipsius Serapis simu-
 lachrum, ut dextera unum parietem, alterum læva
 pertingeret. Quod monstrum ex omni genere metal-
 lorum lignorumque compositum ferebatur. Hoc
 idolum dicebant statutis diebus salutari à Sole, quo-
 niam arte erat compositum, ut per fenestram exigu-
 am radius solis directus os & labia ejus, populo in-
 spectante, illustraret. Sed in eodem templo signum so-
 lis, ex subtilissimo ferro fabricatum, magnete lapide
 desuper laquearibus infixio, ipsumque trahentibus,
 movebatur deorsum, &, tanquam ad salutandum Se-
 rapim altius elevabatur. Sed cum ad subvertendum
 hoc simulachrum nostri insurgerent, paululum ter-
 riti retardantur, gentilibus pro certo asserentibus,
 quod si humana manus illud tetigisset, terra dehi-
 scens illico solveretur in chaos, cœlumque rueret in
 præceps; Tum ecce unus ex militibus fide concale-
 scens, correptam bipennem maxillæ veteratoris illi-
 dit, nec cœlum tamen ruit, nec terra distenditur. Ex-
 inde adjuvantibus ad cædendum, senex veteranosus
 distrahitur, & in conspectu cultorum Alexandria
 exuritur. Hic *Serapis* finis fuit, quem alii *Iovem* pu-
 rant, alii virtutem *Nili* fluminis, alii Regem *Ægypti*
Apim, alii in honorem nostri *Ioseph* formatum asse-
 runt esse simulachrum, ob divisionem frumenti, qua
 sub-

subvenit Ægypto. Sed & intemplo *Saturni*, cum simula-
lachrum deijcitur tyranni, ejusdem fani sacerdotis
fraus comperta est; qui tanquam ex responso numinis
suæ libidini placentes fœminas, dicens dignas esse
Saturno Deo, & ejus vocatione, faciensque in templo
pernoctare, clausis januis, & traditis clavibus, cum
videretur discedere, per subterraneos aditus simula-
chrum ingrediebatur à tergo exesum, & pariete dili-
genter annexum, & mox supplicentem & intentam
mulierem, quasi voce *Saturni*, advocabat. Sed & aliæ
multæ Paganorum fraudes tunc deteguntur. Itaque
dejecto apud *Alexandriam* ipso capite idololatriæ, re-
liqua idola conculcantur, & veri Dei construuntur
ecclesiæ. Interea *Valentianus* in Occiduis partibus la-
queo vitam finivit, dolo, ut dicitur, ducis sui *Arbogas-
ti*; post quem *Eugenius* tyrannus Italiam occupat, *The-
odosius* inflammatus ad ultionem, & consulto *Ioanne*
Anachoreta monacho, qui prophetico spiritu polle-
bat, *Eugenium* exuperat tyrannum, tam armis confi-
sus, quam jenuis & orationibus. Tunc de inimicis
ad Orientem revertitur, ibique *Arcadium* filium Au-
gustum creat. *Honorium* quoque factum imperato-
rem Occiduis partibus delegat. Ipse vero jam subju-
gatis hostibus, jam eliminatis Idolis, jam sedata ec-
clesia, post decem & septem annos Romani Imperii,
migrat ad Dominum, cum piissimis principibus per-

cepturus premia meritorum. Hic *Rufinus* Ecclesiasticae historiae finem facit; & nos quoque finitis persecutionibus, haeresibus consopitis, fundata & extructa ecclesia, quia post enumerationem tantorum Martyrum, Confessorum, Doctorum sive Patrum, nihil dignius restat vel illustrius, hic cum eo suscepti operis compendium terminemus.

F I N I S.

D.HAY-